

Oponentský posudek disertační práce Jiřího Hermanna „Zástavní právo“

Na základě rozhodnutí děkana Právnické fakulty University Karlovy jsem byl ustanoven oponentem disertační práce disertanta Jiřího Hermanna na téma „Zástavní právo“. K oponentuře mi byla předložena jmenovaná disertační práce, kterou disertant zpracoval pod vedením školitele prof. JUDr. Jana Dvořáka, CSc., o celkovém rozsahu 195 strany, z čehož 185 stran tvoří vlastní text práce a 10 stran seznam použité literatury a obsah. Práce neobsahuje cizojazyčné shrnutí.

Aktuálnost tématu

Téma je mimořádně aktuální, neboť institut zástavního práva prochází posledních více než 20 let převratným vývojem a rekonstrukce soukromého práva nastoluje zcela novou situaci.

Náročnost tématu

Jedná se o náročné téma, které v sobě spojuje nutnost znalosti hmotného i procesního práva, jakož i dobrou orientaci v historických změnách institutu. Náročnost tématu je zvýšena tím, že naprostá většina literatury zabývající se daným tématem je často poplatná době vzniku či přáním, projekcím jejího autora a často je velmi kusá. Vědeckými metodami, které se nabízejí při zpracování tématu, jsou analýza, komparace, a nejnáročnější metodou při zpracování tohoto tématu je bezesporu syntéza.

Hodnocení práce

Práce se zabývá historií zástavního práva, jakož i jeho současnou právní úpravou, provádí i určitou komparaci s novou právní úpravou. Z práce není příliš zřejmá jasná koncepce, logická struktura a představa o metodách, které by měly být použity. V práci je navíc celá řada nepřesností a formulačních nepravostí. Autor zvolil takřka výhradně deskripční metodu platného práva. Použitá literatura se omezuje pouze na základní českou literaturu s tím, že není použit ani jeden zahraniční pramen. Práce je povrchním zpracováním dané problematiky a svoji hloubkou nejde dál než základní učební pomůcky.

Na str. 18 je použit termín „ručení nemovitostí“, který je velmi nešťastný, neboť směšuje institut ručení, který má osobní povahu, s institutem zástavy nemovitostí, který má povahu věcnou. Na str. 18 používá autor termín „retailová hypotéka“, který není běžně používán, avšak autor nevysvětluje, zda tím myslí hypotéku poskytnutou retailovým klientům, či hypotéku jako retailový produkt, nebo zda tomuto termínu přikládá význam zcela jiný. Na str. 23 je uvedeno, že zástavní věřitel dává věc do zástavy, což je nesprávné.

Autor by měl vysvětlit, jaký je význam zajištění dluhu ve srovnání se zajištěním pohledávky. Zda se jedná o instituty totožné, nebo rozdílné. Tvrzení obsažené na str. 27, že právní řád do přijetí zákona č. 509/1991 Sb. neznal smlouvu jako titul vzniku zástavního práva, není správné. Na str. 29 se objevuje poprvé tvrzení, že institut finančního zajištění je obsažen v obchodním zákoníku, což však není správné, neboť úprava finančního zajištění je obsažena v zákoně č. 408/2010 Sb., o finančním zajištění. Tato chyba se opakuje ještě na straně 31, 66, jakož i v odkazu na ustanovení § 323a obchodního zákoníku, který již neplatí, nebo na straně 34 a 95, kde autor píše o připravovaném zákonu o finančním zajištění, který však již platí od roku 2010. Stejně tak není správné označovat zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jako návrh zákona, jak autor činí na str. 56, 57 a 78.

Na str. 36 autor uvádí, že zástavce je majitelem zástavy, což však není správné, neboť zástavce je osobou, která dala věc do zástavy věřiteli a zajistila tím pohledávku věřitele vůči dlužníkovi. Tato chyba se opakuje na straně 109 v kapitole 2.5.3.4.

Hypoteční zástavní list v rozporu s tvrzením na str. 49 není a nebyl důvodem vzniku zástavního práva a stejně tak nebyl upraven obchodním zákoníkem. Úprava hypotečních zástavních listů byla v předmětné době obsažena v zákoně č. 84/1995 Sb., který byl vlastně novelou zákona o dluhopisech, obchodního zákoníku, zákona o konkursu a vyrovnání, občanského soudního řádu a zákona o bankách. Hypoteční zástavní list je dluhopisem, součástí jehož názvu je označení, že jde o hypoteční zástavní list, a jehož jmenovitá hodnota včetně úroků je plně kryta pohledávkami z hypotečních úvěrů, popřípadě náhradním způsobem upraveným v zákoně o dluhopisech.

Z tvrzení na straně 52 vyplývá, že soudní prodej zástavy je jinou procedurou, než ke které směřuje zástavní žaloba, což však není správné. Na straně 64 je uvedeno, že zástavní dlužník je omezen v možnosti dispozice s nemovitostmi, což je však v rozporu s platnou právní úpravou.

Na straně 72 zmiňuje autor omezení v AGBG, které v tomto předpise obsaženo není. Na téže straně disertant zmiňuje dispozici s ideální částí vlastnického práva, což je minimálně terminologicky neobratné, ale i když dovodíme, co měl zřejmě na mysli, je jeho závěr i nesprávný. Na straně 80 zmiňuje autor nabytí zástavního práva od nevlastníka. Takové slovní spojení je však opět minimálně terminologicky neobratné. V rozporu s tvrzením na straně 84 obchodní zákoník souhlas valné hromady s převodem obchodního podílu vyžaduje.

Je nesprávné tvrzení, že si lze těžko představit, že by předmětem zástavního práva byla pohledávka, která vyplývá ze synallagmatického vztahu. To by totiž v praxi znamenalo, že by bylo možno zastavit pouze pohledávky vyplývající z darovací smlouvy. Není správné tvrzení, že pokud je předmětem zastavené pohledávky věc, vzniká zástavní právo předáním věci. Na straně 94 je obsaženo nesmyslné sousloví „zajištění zástavního práva“. Na téže straně je použito nesprávné sousloví „započtení sumy proti pohledávce“. Postup, který uvádí autor na str. 95 v druhém odstavci, není realizovatelný. V rozporu s tvrzením uvedeným na str. 97 není televizní licence majetkovým právem, ale oprávněním k podnikání. Z toho důvodu je nesmyslné tvrzení na str. 98, že BNP PARIBAS

předpokládala, že předmětem zástavního práva, které zajišťovalo předmětné dluhopisy, je i licence k televiznímu vysílání.

Ačkoli není jasné, zda právo stavby, které uvádí autor na str. 98, je totožné s právem stavby obsažené v novém občanském zákoníku, je toto právo způsobilé být předmětem zástavního práva bez dalšího. V rozporu s tvrzením obsaženým na str. 100, nejsou televizní a rozhlasové pořady předmětem průmyslových práv. Stejně tak není možno označit smlouvu o finančním zajištění za zvláštní předpis. Citace na str. 107 označená číslem 139 nedává smysl. Na str. 117 píše autor o zajišťovaných pohledávkách a najednou bez souvislosti o zastavení naturální pohledávky, aniž by tento myšlenkový skok nějak objasnil. Tvrzení na str. 119, že zástavní smlouva nemůže vzniknout na základě jiné právní skutečnosti, je minimálně velmi neobratné, neboť zástavní smlouva sama je právní skutečností. Disertant rovněž nesprávně chápe obligační charakter zástavní smlouvy (str. 119). Není správné tvrzení, že smlouvy uzavřené ve formě notářského zápisu obsahují dohodu o přímé vykonatelnosti (str. 120). Je také velmi problematické hovořit o realizaci zástavního práva v nalézacím řízení (str. 120). Není správné tvrzení, že předmětem podzástavního práva je věc movitá a nemovitá (str. 125).

Na straně 135 autor odkazuje na zákon o správě daní a poplatků, který je od 1.1.2011 zrušen. Tvrzení obsažené na str. 184, že nový občanský zákoník vstupuje v platnost 1.1.2014 je nesprávné, neboť tento zákon již v platnosti je.

Grafická úprava je na podprůměrné úrovni. Jazykové a stylistické zpracování práce jsou na podprůměrné úrovni, neboť větná stavba je často chybná a práce obsahuje překlepy a gramatické chyby.

Práce disertanta s literaturou je další slabinou práce a většinou není poznat, z jakého pramene autor čerpá. Je také nutno poukázat na nedůslednost užívání citačních norem. Disertant tedy neprokázal, že literaturu umí správně používat a citovat z ní. V práci jsou rovněž nepřiměřeně dlouhé citace ze zákonů.

V rámci celkového hodnocení disertační práce lze uvést, že se jedná o práci povrchní, myšlenkově nepřiliš bohatou, která obsahuje řadu hrubých chyb.

Přípomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Popište rozdíl při realizaci zástavního práva a zajišťovacího převodu práva.

Doporučení práce k obhajobě:

I přes výše uvedené výhrady doporučuji práci k obhajobě.

V Praze, dne 20.4.2013

JUDr. Aleš Rozehnal, Ph.D.